

AZ ÉRTÉKELŐK ÉRTÉKELÉSE ÉS A HÁTRÁNYOS HELYZET

T-10

Nagy Péter Tibor

Wesley János Lelkészképző Főiskola

Kulcsszavak: középiskolai osztályzatok; felvételi eredmények; iskolasorrend

A tantárgyi eredményesség értékelésének egyik alapvető kérdése, hogy míg bármely iskola belső értékelési mechanizmusa főszabályként arra törekszik, hogy – kihasználva az értékelési jegyskálát – az adott iskola diáknépességének skálázását végezze el, addig bármely iskola bekerülési értékelési mechanizmusa arra használja a jegyskálát, hogy a különböző helyekről bekerülő diákokat egységesen skálázza. Amennyiben ugyanazon tárgyakra és ugyanazon tanulókra vonatkozóan két-két adat nagy tömegben áll rendelkezésre, akkor az intézményeket minősítő adatszerkezethez jutunk. Azaz, ha f középfokú intézményből átlagosan jobb osztályzatú diákokat utasít el m felsőfokú intézmény, mint g középfokú intézményből, akkor az feltételezhető, hogy f középfokú intézmény „könnyebben”, illetve „gyengébb tudásra” ad jobb jegyet, mint g középfokú intézmény. Nem tudjuk, hogy a tanulók „valójában” mit tudnak, csak azt, hogy mit mutatnak meg a tudásukból, és amit mutatnak, mennyire tetszik a felvételiztetőnek. Nem tudjuk, hogy a felvételin milyen arányban mutatkozott meg, hogy az egyik iskola pszichológiailag aránytalanul jobban készítette fel diákjait a vizsgahelyzetre. Tudjuk, hogy a felvételiztetők szemében a velük azonos szociokulturális háttérű, azonos kódrendszert használó diákok esélyei jobbak, mint a tárgyilag azonos tudást nyújtó, de más kultúrájú diákoké, de nem tudjuk, hol és milyen mértékben van ez így. Tudjuk, hogy a középiskolai tanárok és a felsőoktatásban dolgozók szociokulturális helyzete, attitűdjei, elfogultságai nem lehetnek azonosak. Kellően nagyméretű adatbázis esetén – és ilyen a Soros Alapítvány megbízásából, néhai Csákó Mihály által készített 1998-as felvételi adatbázisa –, bár a tanulók „valós” tudását sosem fogjuk tudni mérni, az értékelőkről, az értékelést befolyásoló tényezőkről számos összefüggés állapítható meg. Az alapadatpár az általunk elemzésbe vont 61000 12. évfolyamos diák 11. évfolyamos tantárgyi osztályzatai és meghatározott tárgyakban nyújtott felvételi sikerességhez kötődő eredményessége. Ezen adatok részletesen összevethetők a tanulók szociokulturális háttérével, korábbi iskolai teljesítményével, párhuzamos osztályközösségek között elfoglalt helyével, azzal, hogy tettek-e a saját iskolájukban megfelelőnek tűnő jegy megszerzésén túlmutató erőfeszítést, hogy több felsőoktatási intézmény megjelölésével kihasználták-e a felsőoktatás diverzitásából számukra adódó lehetőségeket. Az előadás illeszkedik az inclusion4schools európai projektbe, különös figyelmet fordítva az országos átlagnál, települési átlagnál, iskolai átlagnál, osztályátlagnál gyengébb és lényegesen gyengébb szociokulturális háttérű tanulók tantárgyi eredményességére, iskolai és felvételi stratégiáira.

A kutatást az inclusion4schools H2020-as projekt támogatta.